

СЬОГОДНІШНІ ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІКИ ЧОРНОБИЛЯ

Соціально-економічні реалії постраждалих територій від наслідків Чорнобильської катастрофи

Погляд із Бородянки

Цьогорічне засідання Чорнобильського Форуму Економічного Розвитку (ЧФЕР), організаторами якого виступили Чорнобильська Програма Відродження та Розвитку (ЧПВР) ПРООН в Україні у співробітництві з українськими та іноземними партнерами, відбулося у місті Бородянка Київської області.

Знання та досвід учасників форуму, експертів ПРООН, представників посольства Японії, МНС, відомств та урядових й неурядових організацій, яких зачепила проблема наслідків Чорнобильської катастрофи, були спрямовані на розробку стратегії соціально-економічного розвитку "чорнобильських" регіонів у контексті загальнодержавної стратегії розвитку та перспектив приєднання України до Світової Організації Торгівлі (СОТ), участі у міжнародних інтеграційних процесах. Як зазначила Йоанна Казана-Вишньовецька, заступник постійного представника Програми розвитку ООН в Україні: "Економічний розвиток, сприяння підприємницькій діяльності, а відтак і створення нових робочих місць, підвищення рівня життя населення - це ті пріоритети, про які ми говоримо сьогодні. Постраждалі території від аварії на ЧАЕС стали гарним зразком ефективної діяльності, небайдужості влади, бізнесу, самих громадян до сьогоднішніх реалій та майбутнього своїх дітей, успішної практики співпраці, яку варто переймати й іншим регіонам України. Це історія успіху, не дивлячись на всю трагічність ситуації, пов'язану із Чорнобильською катастрофою".

У рамках загальної теми зібрання, особлива увага приділялася питанням ролі бізнесу у соціально-економічному розвитку регіону, партнерства громади, влади та бізнесу при реалізації інвестиційних та соціально-спрямованих проектів, створення умов для впровадження інноваційних видів економічної діяльності у регіоні: переробка продукції лісу та муніципальне господарство, туризм, використання місцевих енергетичних ресурсів тощо.

Аварія на Чорнобильській АЕС обумовила цілий комплекс проблем, які потребують вирішення на державному рівні. Із доповіддю щодо державної політики, стосовно соціально-економічного відродження постраждалих територій на ЧФЕР, виступив Володимир Холоша, заступник міністра МНС України. Володимир Іванович з перших днів працює у цій сфері, є ініціатором багатьох успішних проектів. Починаючи з 2002-го року, МНС спільно з ПРООН в Україні реалізує ЧПВР, впровадження якої дозволяє вирішувати цілу низку конкретних проблем. Завдяки партнерству з міжнародними, державними та неурядовими організаціями, науковими установами та приватним бізнесом ЧПВР, надає підтримку громадам у реалізації їх ініціатив з економічного, соціального розвитку та очищення дов-

кілля. Велику роль у цьому відіграють Центри соціально-психологічної реабілітації населення. Вони забезпечують безперервну роботу з громадами щодо розвитку їх потенціалу у самоврядуванні та участі у місцевому житті. Ці інституції є гарантом стійкості реалізації проектів та забезпечують поширення й відтворення позитивного досвіду. Виступаючи на ЧФЕР, Муцуо Мабучі, посол Японії в Україні, сказав, що український досвід у вирішенні соціально-економічних проблем є корисним і для інших країн, адже ті результати, які були досягнуті за роки реабілітації постраждалого населення та забруднених територій свідчать про активну, злагоджену та ефективну діяльність усіх учасників процесу.

Згідно з чинним законодавством, до зон радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи віднесено території 2293-х населених пунктів у 74 районах 12 областей України. Загальна площа постраждалих територій складає п'ятдесят з половиною тисяч квадратних кілометрів. За роки, що минули після аварії, природні процеси, а також контрзаходи, які були спрямовані на зменшення радіоактивного забруднення довкілля, призвели до суттєвого покращення радіологічної ситуації. В результаті, значні території, що на теперішній час відносяться до радіоактивно-забруднених, можуть використовуватися без обмежень або захисних заходів. Так, за даними щорічної дозиметричної паспортизації, з 2130 постраждалих населених пунктах, перевищення певної дози на рік реєструється тільки у 100, в той час, коли у 1991 році цей показник становив 826 населених пункти.

У своєму виступі Володимир Холоша наголосив, що найголовнішим пріоритетом діяльності як Уряду, так і МНС, була й залишається людина, тому дії при подоланні наслідків аварії на ЧАЕС спрямовуються на її комплексний захист. Він здійснюється за трьома основними напрямками: соціальним, медичним, протирадіаційним. У 2007 році на програми з подолання наслідків аварії на ЧАЕС державним бюджетом України передбачено 838 мільйонів доларів, при цьому 80 відсотків цих коштів ідуть на соціальні допомоги постраждалим. Відповідно до Закону України "Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", під державний соціальний захист взято учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та населення, що проживало або проживає на радіоактивно забруднених територіях. На теперішній час в Україні два з половиною мільйони осіб мають статус постраждалих, із них 2 мільйони 300 тисяч осіб проживають на забруднених територіях. Проведений в останні роки соціальний моніторинг засвідчив деяку помилковість такої політики. Вона призводить до виключення зі сфери активного життя великої кількості постраждалих осіб, а в деяких випадках і до

їх соціальної деградації. Тому сьогодні, за словами Володимира Холоші, в основу державної політики, поряд з медичною й матеріальною допомогою, повинні бути покладені принципи соціальної реабілітації населення та економічного відродження, розвитку постраждалих територій.

Враховуючи зазначене, Міністерством розроблено проект Закону України "Про внесення змін до закону України про загальнодержавну програму подолання наслідків Чорнобильської катастрофи на 2006-2010 роки", в якому визначені основні напрямки державної політики щодо соціально-економічного відродження територій на період до 2012-го року. При підготовці зазначеного законопроекту було враховано, що до 2007-го року завдання соціально-економічного розвитку радіоактивно забруднених територій та місць компактного переселення постраждалих громадян, вирішувались у рамках бюджетних цільових програм по кожному із напрямків. Результати аналізу підсумків даних програм свідчать про необхідність визначення нових підходів для вирішення існуючих проблем зазначеного характеру.

Розв'язання завдань комплексного розвитку територій, як розповів на ЧФЕР Володимир Холоша, залежить від створення економічного механізму, адекватного новим нормам господарювання та ринкової економіці, що забезпечуватиме ефективне управління соціально-економічним розвитком на державному, регіональному та місцевому рівнях. На державному - передбачається створення передумов для ринкової економіки, відкритої конкуренції та підтримка сприятливого інвестиційного клімату. На регіональному рівні будуть впроваджуватися заходи щодо сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, підтримка у впровадженні міжнародних інвестиційних програм, спрямування субвенцій з державного бюджету на виконання певних проектів. Також передбачається запровадження ефективних механізмів правової, фінансової, організаційно-кадрової та освітньої підтримки перспективних інноваційних проектів у сфері малого підприємництва, диверсифікацію роботи існуючих підприємств з метою створення нових робочих місць. На місцевому рівні - стимулювання підвищення економічної самостійності домашніх господарств, створення та впровадження моделей економічного місцевого розвитку на основі соціального партнерства влади, бізнесу та громад.

Доповідач наголосив на неможливості реалізації даних проектів ззовні без розу-

міння важливості розвитку підприємницької діяльності на місцевому рівні, регіональному та районному. Тому, для відродження й подальшого розвитку промислового виробництва на забруднених територіях передбачається здійснення певних заходів: стимулювання збільшення виробництва конкурентноспроможних товарів та послуг за рахунок ресурсозбереження, впровадження нових технічних й технологічних досягнень, ефективної конверсії, прогресивних структурних змін у виробництві. Не останню роль у цьому питанні відіграє активна державна підтримка інвестиційної діяльності та стимулювання притоку капітальних вкладень у виробництво, створення сприятливого середовища для розвитку малого підприємництва, надання пільгових кредитів суб'єктам підприємницької діяльності, що працюють у необхідних напрямках економіки.

Здійснення заходів щодо подальшого подолання наслідків Чорнобильської катастрофи потребує налагодження ефективного міжнародного співробітництва, об'єднання технічних й фінансових ресурсів міжнародних організацій, окремих країн, ділових кіл, громадських та наукових установ. Позиція МНС та Уряду України полягає в тому, що тільки цілеспрямована взаємодія всіх міністерств, відомств, обласних і районних державних адміністрацій, громад та міжнародних організацій дозволить комплексно вирішити складні проблеми відродження та розвитку чорнобильських регіонів, активізації життєвої позиції їх мешканців. МНС має успішний досвід співпраці з міжнародними організаціями - Європейською комісією, ПРООН, Міжнародним Агентством з використання ядерної енергії (МАГАТЕ). У цьому році на розгляд Європейської комісії Міністерством було подано три проекти у Рівненській області - створення медичних центрів, використання існуючих та нарощення виробничих потужностей із збирання, переробки, зберігання та реалізації дарів лісу, плодово-ягідної та овочевої продукції.

У рамках форуму також відбулися практичні семінари: "Інноваційні бізнес-проекти для постраждалих територій" та "Стратегічне планування на рівні районів: адаптація європейського досвіду", на яких учасники обмінялися ідеями створення та практичним досвідом реалізації проектів на постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС територіях.

Ірина ЦУШКО.
Фото автора.

